Riksdagens protokoll 1991/92:5

Torsdagen den 3 oktober

Kl. 14.00 – 14.14

Protokoll 1991/92:5

1 § Prövning av förslag om statsminister

Anf. 1 TALMANNEN:

Tisdagen den 1 oktober föreslog jag riksdagen att till statsminister utse Carl Bildt. Förslaget bordlades. Förslaget bordlades på nytt vid kammarens sammanträde i går. Riksdagens prövning av förslaget kan ske antingen i dag eller vid ett följande sammanträde, dock senast lördagen den 5 oktober.

Anf. 2 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! 1974 fick vi i den nya regeringsformen regler om en obligatorisk omröstning kring talmannens förslag till ny statsminister. Det var en del i en grundlagskompromiss. Omröstningen gäller såväl statsminister som partisammansättning och därmed politiskt program för den föreslagna regeringen. Vi är tveksamma till den utformning som regeringsformen här har fått. Men så länge paragrafen finns i sin nuvarande utformning skall en sådan omröstning skapa klarhet om regeringsunderlaget.

Vi har ingen kritik mot hur den tidigare talmannen och den nuvarande talmannen har handlat när de har kommit fram till att Carl Bildt bör bilda regering. Vi är däremot inte någon del av det s.k. regeringsunderlaget för en sådan regering. Det är därför logiskt att vi i den kommande omröstningen liksom 1976, 1979 och 1981 röstar nej och därmed visar att vi står i opposition till den regering som Carl Bildt kan bilda.

Fru talman! Den socialdemokratiska riksdagsgruppen kommer alltså att rösta nej till talmannens förslag till ny statsminister.

Anf. 3 OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Utgången av årets val innebar att Sveriges riksdag fick en ny majoritet. Med utgångspunkt i de styrkeförhållanden som nu råder i riksdagen och i enlighet med parlamentarismens principer har riksdagen av talmannen förelagts ett förslag om statsminister från det största icke-socialistiska partiet, dvs. moderata samlingspartiet.

Förhandlingar mellan moderata samlingspartiet, folkpartiet liberalerna, centerpartiet och kristdemokratiska samhällspartiet har visat att det finns förutsättningar för att bilda en stark regering med denna parlamentariska bas. Vi har efter ingående förhandlingar mellan de fyra partierna enats om grunderna för en ny regeringspolitik.

1 *Riksdagens protokoll 1991/92. Nr 5*

Mot denna bakgrund kommer centerpartiets riksdagsgrupp vid valet att rösta för talmannens förslag om att utse Carl Bildt till ny statsminister.

Anf. 4 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Ärade ledamöter! Tillåt mig först att göra en ganska egen reflexion över vad som på sistone hänt i den svenska politiken. 18 dagar har nu gått sedan valet, ett mycket intressant val, inte minst för dem som aldrig har blivit valda förut. Det verkar som om valet vanns av fyra partier, varav två förlorade. Icke nog med detta – överraskande framgångar noterades för ett femte parti, som egentligen inte ens existerade.

Trots ett ganska komplicerat parlamentariskt läge kunde man av kommentarerna från olika högkvarter utläsa att ingen egentligen behövde någon. Minoriteterna intalade sig att de egentligen var majoriteter. Denna vid första anblicken något märkliga förvandling förklarades med att det beror på hur man räknar. Bara en sådan sak!

Så gick då ridån upp för den första akten i denna fina kammare; en ny talman skulle väljas. Röstsedlarna räknades. En med ett egendomligt namn räknades bort, och – jag gratulerar, fru talman! – det blev en ny talman. Valet, som enligt uppgift var väntat, väckte enligt uppgift förvåning.

Under tiden pågick ett fyrfaldigt bestyr att bilda regering. Man har skrivit ihop sig och "förhandlat i botten" – inte alltför ofta hoppas jag – och nu skall vi alltså välja statsminister och därmed regering utan att veta vilken politik en sådan regering skall föra.

Jämförelsen är givetvis hissnande, men för en som kommer från näringslivet verkar saker och ting faktiskt komma i fel ordning. Ett företag går dåligt, konjunkturprognoserna oroar, förändringar av genomgripande art är nödvändiga, och då väljer man – ty sådan är bolagsordningen – en företagsledning utan att veta vad den kommer att göra eller vad den vill göra åt läget. Dessutom konstaterar man lugnt att skulle man vilja ändra på bolagsordningen kan det ta upp till nio år.

Min avsikt med detta är bara att antyda att det parlamentariska läget kan ses på olika sätt och att det är svårt även för icke regeringsbildare att agera ansvarsfullt och klokt. Ändå förväntas det att vi gör just det, vi också.

Följande är i klartext och utan poetiska utsvävningar ny demokratis sätt att resonera.

Den svenska modellen har kört in i en återvändsgränd. Förändringar är nödvändiga. Det skatteextremistiska samhället bygger inte upp välfärd och trygghet. Skattetrycket måste sänkas – det har konstaterats från många håll. Uppenbara missgrepp av typen turistmoms måste rättas till. Det finns som läget är i dag i den frågan egentligen bara förlorare. Enklare beslut får man leta efter. Skatter som ger minus i statskassan – vem vill ha dem? Vi hoppas att frågan löses, trots att ny demokrati föreslagit lösningen.

Folk, ibland kallade för medborgare och vart tredje år kallade för väljare, skall ges bättre skydd, dels mot våld och växande kriminalitet, dels mot myndighetsövergrepp men också mot s.k. forskning som kränker den personliga integriteten. Att ge den sortens skydd och säkerhet är egentligen statens huvuduppgift, liksom att förhindra att folk dör i köer eller lever sin ålderdom under existensminimum.

Ett annat konstaterande är att företagen, som aktivt skapar trygghet och välfärd, måste ges bättre villkor. Det finns välkända konkreta åtgärder som skulle ge effekt snabbt, och det krävs beslut snabbt – det handlar om jobben, det handlar om framtiden och det handlar om ungdomen.

Fri konkurrens är nödvändig om man månar om kunden, om man månar om patienten eller om man månar om konsumenten. Konkurrens ger lägre kostnader och bättre service. Därför måste reglerings- och monopolsamhället äntligen avskaffas.

De som gör stora frivilliga insatser skall givetvis inte straffbeskattas för det – vi tänker då bl.a. på idrottsrörelsen och det skattekineseri som försvårar dess tillvaro.

Vi har, som ni kanske hör, en hel lista som vi planterat hos Carl Bildt. Det finns många möjligheter att förbättra Sverige, och det är möjligheter som vi skall ta. Ny demokrati vill se en stark och handlingskraftig regering och kommer att ge den sortens regering fullt stöd. Vi, liksom snart hela Sverige, vet att det behövs just en sådan regering, nu mer än någonsin. Vi hoppas att Carl Bildt klarar uppdraget. Men så länge vi inte sett ett sådant handlingskraftigt program och så länge vi inte övertygats om att en förändring värd namnet är på gång kan vi inte rimligen göra bättre än lägga ned våra röster. Därför har vi enhälligt beslutat göra så.

Fru talman! Jag hoppas att vi när vi hört orden och sett handlingarna från regeringen beklagar att vi i dag inte fullt och öppet stödde statsminister Bildt. Men ännu viktigare är det för oss att vi aldrig kommer att önska att vi hade använt våra utslagsröster till att rösta nej. Tack!

Anf. 5 LARS WERNER (v):

Fru talman! Valet resulterade i en borgerlig majoritet bestående av fem borgerliga partier. Mot denna bakgrund menar vi att det är rimligt att det bildas en borgerlig regering, om de borgerliga partierna kan enas därom. Denna uppfattning har jag framfört till talmannen.

I förarbetena till grundlagen står dock följande: "Det är emellertid tydligt att riksdagens ställningstagande realiter kommer att gälla inte bara vem som skall bli statsminister utan också, och framför allt, regeringens partimässiga sammansättning och dess program i stort."

Vi har tidigare vid sådana här tillfällen från vår grupp hävdat att innebörden i regeringsformen måste vara att riksdagen i sak har att ta ställning till den politik som den föreslagna statsministern kan väntas föra. I och för sig hade det därför varit rimligare att statsministerkandidaten inför riksdagen också presenterat sitt förslag till regeringsprogram redan innan omröstningen sker. Men därom finns inget utsagt i regeringsformen.

Den omröstning som riksdagen nu står inför är alltså inte först och främst för eller emot en viss person, utan i grunden en omröstning för eller emot ett borgerligt regeringsprogram under moderat ledning. Att rösta nej till fru talmannens förslag är därför självklart för vänsterpartiet. Vi röstar därför nej till en borgerlig högerpolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Kammaren beslöt att pröva förslaget om statsminister vid dagens sammanträde.

Talmannen erinrade om att förslaget om statsminister skulle prövas av riksdagen genom omröstning. Denna skulle ske genom rösträkning.

Följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill att kammaren bifaller talmannens förslag att till statsminister utse Carl Bildt röstar ja.
Den det ej vill röstar nej.
Om mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar nej, har riksdagen förkastat förslaget.

Vid voteringen genom rösträkning avgavs 163 ja-röster och 147 nej-röster. 23 ledamöter avstod från att rösta.

Riksdagen hade alltså utsett Carl Bildt till statsminister.

2 § Nya riksdagsledamöter

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprövningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamöter och ersättare för riksdagsledamöter

Till valprövningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att Jarl Lander (s), Torsby, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 oktober 1991 sedan Roine Carlsson (s) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare har i detta fall utsetts Gunilla Andersson, Charlottenberg, Märtha Berglund, Hagfors, Ann Björkquist Mlakar, Säffle, och Kjell Björk, Forshaga (alla s).

Vidare har inkommit bevis om att Marianne Carlström (s), Göteborg, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 oktober 1991 sedan Bengt Göransson (s) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare har i detta fall utsetts Anneli Hulthén, Göteborg, Claes-Göran Brandin, Göteborg, Peter Ohlsson, Göteborg, Siw Wittgren-Ahl, Göteborg, och Jouko Karttunen, Göteborg (alla s).

Valprövningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.
Stockholm den 3 oktober 1991
Stig Nordlund
/Sven-Georg Grahn

3 § Kammaren åtskildes kl. 14.14.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Torsdagen den 3 oktober

1 § Prövning av förslag om statsminister 1
Talmannen
Jan Bergqvist (s)
Olof Johansson (c)
Ian Wachtmeister (nyd)
Lars Werner (v)
Beslut 4
2 § Nya riksdagsledamöter 4

gotab 40028, Stockholm 1991